

فهرست

۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: بررسی و نقد منابع
۱۲	سخن اول: در باب کتاب
۲۵	فصل دوم: تاریخ ایران باستان از آغاز تا روی کار آمدن هخامنشیان
۲۶	پیش سخن
۲۶	سخن اول: ایران پیش از تاریخ
۲۷	سخن دوم: ایران پیش از آریاییان
۲۹	سخن سوم: مهمترین اقوام پیش از آریاییان در ایران
۲۹	کاسپی ها یا قوم کاسیت
۳۰	سلطنت کاسیان
۳۱	لولویی ها: لولوییان
۳۳	گوتی ها
۳۵	مانانیان
۳۶	کاسپی ها
۳۸	اورارتو
۳۸	سخن چهارم: مخنی کلی درباره ی پیشینه ی تمدن ایرانی
۴۱	شهرنشینی
۴۰	به قدرت رسیدن حکومت عیلام
۴۱	وزود آریائیان
۴۳	سخن پنجم: ایران باستان
۴۳	مادها
۴۳	هخامنشیان
۴۴	ایران در زمان سلوکیان
۴۵	نظام اداری
۴۵	سه مجلس تصمیم گیری
۴۵	ساسانیان
۴۷	سخن ششم: آشنایی با سلسله هخامنشیان
۴۷	شاهنشاهی هخامنشی از آغاز تا فرجام
۵۱	اوضاع اجتماعی عهد هخامنشی
۵۲	طبقات اجتماعی
۵۲	زبان در دوره ی هخامنشیان و داریوش شاه
۵۳	شاهنشاهی و جنگوگی به تخت رسیدن داریوش
۵۹	فصل سوم: اصلاحات داریوش شاه
۶۰	پیش سخن
۶۰	سخن اول: ایران در آستانه ی شاه شدن داریوش
۶۱	سخن دوم: تأثیر تمدن ایران عهد داریوش بر سایر ملل
۶۴	سخن سوم: جغرافیای ایران در زمان داریوش و ضرورت تکوین دولت گسترده
۶۶	سخن چهارم: تشکیل اتحادیه و پیدایش نخستین دولت بزرگ
۶۸	سخن پنجم: داریوش شاه و هویت ایرانی

۷۰	سخن ششم: دیوان سالاری و تشکیلات شاهنشاهی
۷۱	از مقام‌ها و مشاغل نظام اداری
۷۱	نوح گلی به جای قرم کاغذی
۷۱	مهر به جای امضاء
۷۲	دستورهای اداری
۷۲	مأموریت
۷۳	سخن هفتم: عدالت و مشروعت قضا و قانون در عهد داریوش شاه
۷۳	سخن هشتم: منشاء حاکمیت و مبانی مشروعت
۷۴	سخن نهم: تفکیک قوا و مقبولیت در حکومت
۷۷	سخن دهم: انگیزه‌های شاهان بزرگ ایرانی کوروش و داریوش در کشورگشایی
۸۲	سخن یازدهم: پروژه‌های عمرانی در عصر داریوش (بهره‌گیری از ابتکارات سایر ملل)
۸۵	کاخ شوش
۸۶	نقش رستم
۸۷	سخن دوازدهم: آثار دیگر معماری دوره‌ی هخامنشی و داریوش شاه
۸۹	سخن سیزدهم: شیوه‌های مدیریت پروژه در زمان داریوش
۸۹	مکان‌یابی پروژه
۹۰	ترسیم طرح جامع‌ی کاخ
۹۰	طرح معماری
۹۰	شناسایی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها
۹۲	تأمین مواد
۹۳	سایر فعالیت‌ها
۹۳	سازماندهی کار
۹۴	فازبندی پروژه
۹۴	زمانبندی پروژه‌ها
۹۵	دستوردها
۹۷	حفر و احداث کانال سوئز
۹۹	هدف داریوش از حفر و احداث کانال سوئز
۱۰۰	امتداد و مسیر جریان کانال داریوش
۱۰۰	ابعاد و طول کانال احداثی داریوش اول
۱۰۳	سخن چهاردهم: احداث کانال و تأثیرات اقتصادی و تجاری در دوره‌ی هخامنشیان
۱۰۵	سخن پانزدهم: تعامل هخامنشیان و داریوش شاه با ادیان
۱۰۷	دین کوروش
۱۰۹	دین کمبوجیه
۱۰۹	داریوش اول
۱۱۳	سخن شانزدهم: داریوش و نوآوری در تئوری سیاسی و روانداری مذهبی
۱۱۵	سخن هفدهم: مالیات و خراج در عهد هخامنشیان
۱۱۶	خراج
۱۱۶	خراج و مالیات دوره‌ی اولیه حکومت هخامنشیان در دوران حکومت کوروش بزرگ، کمبوجیه و بردبار
۱۱۶	گنومات
۱۲۰	سیستم مالیات خراج‌گذاری در دوران داریوش اول
۱۲۲	شیوه‌ی گردآوری مالیات

۱۲۴	هدایا و خراج (اقوام هدیه دهنده و خراج دهنده)
۱۲۶	سخن هجدهم: الواح مالی و حسابداری و حسابرسی در ایران عهد داریوش
۱۲۷	تشکیلات مالی ایرانی‌ها
۱۲۷	لوح‌های دیوانی تخت جمشید
۱۲۸	دوره‌ی عیلامی
۱۲۸	داریوش و آموز دیوانی
۱۲۹	سیستم حقوق و دستمزد
۱۳۰	سخن نوزدهم: سازمان آذاری و مالی یازس و حسابداران حیره
۱۳۰	خرانه‌دارها
۱۳۱	نظام کنترل
۱۳۱	سابقه‌ی اعداد منعی
۱۳۱	تهیه‌ی صورت مالی
۱۳۲	نظام حسابرسی
۱۳۲	حسابرس کل
۱۳۳	سخن بیستم: سیستم محاسباتی و نظارتی داریوش
۱۳۴	سخن بیست و یکم: ارتش
۱۳۵	سازمان ارتش
۱۳۶	بیادگان
۱۳۷	سوره نظام
۱۳۸	ناوگان دریایی
۱۳۹	سخن بیست و دوم: روابط سیاسی هخامنشیان و داریوش شاه با کشورهای همسایه
۱۴۴	سکاها و هخامنشیان
۱۴۶	سخن بیست و سوم: حقوق بشر و شهروندی
۱۵۱	سخن بیست و چهارم: قوانین و اقدامات اجتماعی مرفعی
۱۵۲	رفاه و تأمین اجتماعی در زمانه هخامنشی و داریوش
۱۵۶	سخن بیست و پنجم: سیستم قضایی و رعایت عدالت
۱۵۷	سازمان قضایی و آیین دادرسی هخامنشیان
۱۵۷	قاضیان در دستگاه هخامنشی
۱۵۷	داریوش: قانونگذاری نو
۱۵۸	قانون محوری
۱۵۹	سخن بیست و ششم: فرمان‌ها و احکام قضایی داریوش در سنگ‌نشته‌ها
۱۵۹	سنگ‌نشته بیستون
۱۶۰	سنگ‌نشته‌ی بزرگ پست سر نقش ایستاده داریوش در نقش رستم
۱۶۱	برخورد با دزدی
۱۶۲	سخن بیست و هفتم: عدالت در تضمین حقوق عمومی
۱۶۴	سخن آخر
۱۶۹	تصاویر
۱۷۶	منابع و مأخذ

مقدمه

هخامنشی و یا هخامنشیان (۳۳۰ - ۵۵۰ پیش از میلاد، ۲۲۰ ساله) نام دودمان و یک سلسله پادشاهی در ایران دوره باستان است که تبار ایشان به هخامنش می‌رسد که سرکرده‌ی خاندان پاسارگاد از خاندان‌های پارسیان بوده‌است. شاهنشاهی هخامنشی در پی فتوحات کوروش و کمبوجیه بر ویرانه‌ها و اراضی حاصلخیز ممالک گوناگون خاور نزدیک تأسیس شد. داریوش بزرگ را می‌توان یکی از نوابغ هوشمند و شایسته‌ی تاریخ شاهنشاهی ایران دانست. زیرا او به این شاهنشاهی وسعت بخشید و آن را به نحو استوارتری سازماندهی کرد. شاهنشاهی هخامنشی بیش از دو قرن از رود سند تا دریای اژه، از سیر دریا تا خلیج فارس و نخستین آبشار نیل گسترده بود تا سرانجام با مرگ داریوش سوم در یک توطئه، در همان زمان که حریفش اسکندر در مقام فاتح ظاهر می‌شد، از میان رفت. کوروش کبیر استوانه‌ی کوروش را به وجود آورد که به نظر می‌رسد اولین بیانیه حقوق بشر جهان باشد. او اولین پادشاهی بود که پسوند نامش کلمه بزرگ است. وی همچنین اولین شاه انسان است که دقیقاً «شاه ایران» نامیده شد. کوروش در همه مناطقی که بر آن مسلط شد و به شاهنشاهی پارس ضمیمه کرد برده‌داری را ممنوع کرد. عقاید مهم و اساسی کوروش بعداً بر حقوق بشر تأثیرات بزرگی به جا گذاشت. به‌عنوان مثال قواعد حکومت‌داری کوروش با گزینش عشق به جای ترس بنیان قانون اساسی ایالات متحده آمریکا را تحت تأثیر قرار داد. بعد از مرگ کوروش پسرش کمبوجیه حکومت کرد و کار پدرش را در کشورگشایی ادامه داد و دستاوردهای درخشانی در مصر به دست آورد. با مرگ کمبوجیه نزاع بر سر قدرت درگرفت و کسی که نسبت کوچکی با شاهنشاهی هخامنشی داشت یعنی داریوش ادعای پادشاهی کرد (وی در ۴۸۶ - ۵۲۲ قبل از میلاد حکومت کرد). وی پس از درگذشت کمبوجیه برضد بردبای دروغین که خود را فرزند کوروش معرفی کرده بود قیام کرد و سلطنت را از وی بازستاند در سال ۵۲۲ پیش از میلاد بر اریکه شاهی نشست. او در شرایطی قدرت را به دست گرفت که ایران در آشوب به سر می‌برد؛ پس برای بازگرداندن ثبات، امنیت و آرامش اهداف مهمی را در سرگرفت. اگرچه برخی از اقدامات داریوش از ملل متعذر دیگر به عاریت گرفته شده است ولی چون در ایران برای نخستین بار است لذا اقدامات داریوش شاه بزرگترین نوآوری‌ها در ایران باستان است. او قصد داشته تا با نوآوریهای خویش باعث ایجاد امنیت و ثبات عدالت اجتماعی در ایران شود. پس داریوش با تشکیل سپاه جاویدان به سازمان دادن نیروی نظامی کشور پرداخت. در راستای همین نوآوری‌ها او با اقوام گوناگونی که جزو قلمرو او بودند با تسامح برخورد می‌کرد و آزادی مذهب در کشور را برقرار نمود.

داریوش برای حفظ ایران مانند شاهراهی ساخته که مهم‌ترین آن راه شاهی بود و در کنار راه چابازخانه‌هایی قرار داد، او با حفر تنگه سوئز و متصل کردن دریای سرخ به رود نیل اولین برنامه شناخته شده خدمات مراسلاتی در تاریخ را منجر شد. همچنین او با تقسیم شاهنشاهی به استان‌ها و گماردن فرمانداران ایالتی و سپهداران ولایتی و کنجواران محلی در هر یک از استان‌ها باعث ثبات بخشیدن به اوضاع سیاسی با شیوه دادگراانه شده است. در دوران او به ساختن در اهمیت زیادی داده شده که معماری‌های پرسپولیس و تخت جمشید و کاخ‌های شاهی از جمله آنها هستند. در واقع هدف داریوش کبیر چیزی جز قدرتمند ساختن ایران و مردمش نبوده است و در قیاسی منصفانه باید او را بزرگترین اصلاح‌گر تاریخ باستان دانست. بر این سیاق در تحقیق پیش رو تلاش شده است تا فصل اول پیشینه‌ی مطالعاتی نام گیرد. توجه به منابع دست اول استفاده و نقد آنها برای ارائه بحثی نوین مهم به نظر می‌آید. فصل دوم به تاریخ ایران باستان از آغاز تا رومی کار آمدن هخامنشیان می‌پردازد. فصل سوم به شاهنشاهی هخامنشیان و عهد داریوش بزرگ می‌پردازد. بررسی چگونگی سر کار آمدن هخامنشیان و زمانه آنها از حیث شاهنشاهی هخامنشی از آغاز تا فرجام بر اهمیت می‌نماید. فصل چهارم به نوآوری‌های داریوش از تمامی ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، هنری، عمرانی و... پرداخته می‌شود. که اثبات نظر به آنها در مقایسه با دیگر شاهان از مهمترین مباحث این فصل می‌باشد. لازم به ذکر است که در پایان تحقیق عکس‌هایی توسط محقق از بناهای برجای مانده هخامنشیان گرفته شده که مرید بر تحقیق و سند موثق در راه نایید. نوشتارهای محقق است. امید است این تحقیق به نوبه خود بر تلاش‌های پژوهشی ایران زمین در عهد باستان مثمرتر واقع گردد.